

Kiss Henriett

A KODÁLY-MÓDSZER AMERIKAI NAGYKÖVETE Kilencven éve született Darázs Árpád

Bevezetés

Darázs Árpád zenepedagógus, karnagy és karmester kilencven évvel ezelőtt, 1922. július 7-én született Jászberényben. Ezzel az írással órá emlékezünk az évforduló alkalmából. Ebben a munkában részben az eddigi kutatásaim eredményeit összegzem, részben új adatokat és dokumentumokat mutatok be.¹

Magyarország

Darázs Árpád 1922. július 7-én született Jászberényben, római katolikus családban. Július 15-én anyakönyvezték Darázs Árpád András néven. Édesapja Darázs Árpád asztalos, édesanyja Klinkó Julianna. Mindketten 23 évesek fiuk születésekor. Darázs Árpád szülőháza a Korcsolya utca 40. szám alatt állt. A ház ma is megvan. A családban még két leánygyermek született: Margit és Melinda. Az eddigi kutatások során csak Darázs Margit születésének anyakönyvezésével találkoztunk. Melinda nevű testvérükről egyelőre nem találtunk adatot az anyakönyvben.²

Darázs Árpád gyermekkorát Jászberényben töltötte. Zenei tehetségére korán felfigyeltek. A József Nádor Gimnáziumban (ma: Lehel Vezér Gimnázium) Bakki József zenepedagógus is felismerte a tehetségét. Az elbeszélések szerint az ifjú Darázs Árpádot már ekkor nagyon érdekelte a zene: diaktársaiból alkalmi kórust alakított, és rögtönzött próbákat szervezett a tanórák közötti szünetekben. Több évig a Palotásy Kórusban is énekelt. Bakki József, a kórus karnagya időnként rábízta az együttes vezénylését. Ő volt az, aki biztatta Darázs Árpádot, lépjen zenei pályára.³

Felsőfokú zenei tanulmányait Budapesten folytatta Darázs Árpád. Az 1941/42-es tanévtől az 1943/44-es tanév végéig az egyházzenei tanfolyam hallgatója volt a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. Az egyházzenei tanfolyamot ezekben az években Bárdos Lajos vezette. Darázs Árpád 1944-ben szerezte meg az egyházkarnagyi oklevelet. Az 1944/45-ös tanévtől az 1945/46-os tanévig ugyanebben az intézményben a középiskolai ének-tanárképző tanfolyamra járt.

1 Ezúton is köszönöm a munkámhoz nyújtott segítséget a Jász Múzeum igazgatónőjének, Hortiné Bathó Editnek és munkatársának, Kókai Magdolnának, a Jászkerület Kulturális és Művészeti Közhasznú Nonprofit Kft. Városi Könyvtár Jászberény könyvtárosainak, Gulyás Erzsébetnek, Szarvas Lászlónének és Parti Csabának, valamint Hunyadi Lászlónének, a jászberényi Polgármesteri Hivatal anyakönyvvezetőjének.

2 Az adatok a jászberényi állami anyakönyvből, az 1922-es évből származnak. Darázs Árpád az 549. folyószám alatt lett anyakönyvezve. A Korcsolya utcai szülőház jelenleg a 8. szám alatt szerepel.

3 Kemenesi Gabriella: Darázs Árpád Jászberény díszpolgára. Tehetsége fényével beragyogta életünket. In: Új Néplap, V. évfolyam, 194. szám. 1994. augusztus 18. 9. oldal

Itt Ádám Jenő és Gárdonyi Zoltán voltak a vezető tanárok. A főiskola évkönyvének bejegyzéséből tudjuk, hogy az 1945/46-os tanévben a „középiskolai énektanári képesítő vizsgára bocsátottak” között volt Darázs Árpád is.⁴

1942-ben Darázs Árpád vezetésével egy ifjúsági énekkar alakult Jászberényben. A következő években több hangversenyt adtak, amelyekről a Jász Hírlap is beszámolt.⁵ Darázs Árpád a második világháború végét követően két tanéven át a Jászberényi Állami Líceum és Tanítóképző Intézet ének-zene tanáraként dolgozott.⁶ Ezután visszatért Budapestre és több zenei együttesnek, köztük a Magyar Rádió és Televízió Énekkarának a munkáját irányította.

Budapesti évei alatt is kapcsolatban maradt a jászberényi ismerősökkel és muzsikusokkal. Érdeklődött az itteni zenei élet iránt. Arató Antalné Pesti Rozáliától ismerjük a következő történetet. A Központi Iskola, a régi Székely Iskola énekkara az 1953/54-es tanévben a Magyar Rádióban készült fellépni. Az iskola ének-zene tanára és egyben a kórus karnagya, id. Bakki József lehívta Darázs Árpádot Jászberénybe. Arra kérte, hallgassa meg a kórusát. Darázs Árpád készségesen elment a kóruspróbára, és szakmai tanácsaival segítette az énekkar felkészülését.⁷

Darázs Árpád 1956-ban családjával együtt elhagyta Magyarországot, és az Amerikai Egyesült Államokban telepedett le.

Amerikai Egyesült Államok

Az új hazában a kezdetekben nem volt könnyű a család élete. A megélhetés miatt Darázs Árpád eleinte szobafestőként és pincérként dolgozott.

Szakmai pályafutásának első jelentős amerikai állomása a New York állambeli Farmingdale volt. 1957–66 között a Szent Kilián Fiúkórus és a Szent Kilián Férfikórus munkáját irányította a Szent Kilián Egyházközségben. Később ugyanitt egy női kart és egy leánykart is alapított. Clara F. Wagner, a Fiúkórus akkori titkárnője így emlékezett vissza erre az időszakra: „Árpád 1967-ben érkezett egyházközségünkbe. Mindnyájan nagyon szerettük őt, igazi és értékes barát volt. ... A zenei együttesek, a Fiúkórus és a Chorales együttes is ebben az időszakban érte el működésének csúcspontját. A hosszú évek alatt mind a Fiúkórus, mind a Chorales együttes nagyon sok szép előadással örvendeztette meg a közönséget. A Fiúkórus országos és nemzetközi hírnévre is szert tett és nagy dicsőséget szerzett az egyházközségnek. ... Árpád kivételes ember volt. ... Mindenki sajnálta, hogy elhagy bennünket.

4 A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola évkönyvei az 1941/42-es, az 1942/43-as, az 1943/44-es, az 1944/45-ös és az 1945/46-os tan évekről.

5 Kiss Erika: Jászberényi múltidéző. Jászberény, 2006. 147-148. oldal

6 A Jászberényi Állami Líceum és Tanítóképző Intézet évkönyve az 1946-47-es évről. Szerkesztette: Dr. Jantsky Béla igazgató.

7 Kiss Henriett: Két írás Darázs Árpádról. In: Jászsági Évkönyv 2007. Jászsági Évkönyv Alapítvány, 2007. 195-209. oldal, 199. oldal

De egyben örültünk is, hogy máshol folytathatja nagyszerű munkáját, a tanítást és a karvezetést.⁸ Darázs Árpád 1961–66 között a Molloy College-ban (Rockville, New York állam), illetve 1962–66 között a Columbia University (New York állam) tanárképző fakultásán is tanított. Ez utóbbi helyen 1972-ben doktori fokozatot szerzett.

1966-ban lett a Dél-Karolina Egyetem professzora. Az itt töltött két évtized jelenti amerikai pályafutásának csúcspontját. Szakmai tevékenységei között mindig kiemelkedően fontos volt a kórusokkal végzett munka, a karvezetés. Az egyetemen, nem sokkal a kinevezése után, megalapította és haláláig vezényelte az intézmény Hangversenykórusát. Ezzel a kiváló együttessel sok sikert ért el. A kórusal 1976-ban és 1980-ban eljutott Magyarországra is, ahol mindkét alkalommal első díjat nyert a debreceni Bartók Béla Nemzetközi Kórusversenyen. Az első, 1976-os verseny alkalmával így nyilatkozott a helyi sajtónak Darázs Árpád: „... Ez volt az álmom, hogy ide elhozzam a gyerekeket, lássák, milyen a magyar énekkari kultúra. ... Ők pedig nagy megtiszteltetésnek vették, hogy eljutottak Debrecenbe, mert rengeteget beszéltem nekik a magyar zenéről. ...”⁹ A Hangversenykórus énekesei maguk is megérezték, milyen kiváló professzor irányításával végezhetik egyetemi tanulmányaikat. Charles Kenneth Moss, a Hangversenykórus egykori énekese így emlékezett vissza az egyetemen Darázs Árpád mellett eltöltött évekre: „Mindenki azt érezte, hogy fontos a kórusban. Darázs személyisége elválaszthatatlan volt a zenéjétől. A zene, ami belőle áradt, olyan volt, mintha lényének meghosszabbítása lett volna. A zene mindent egybevetve az övé volt. Elveszett volt „mindennapi kenyere”, a zene nélkül!”¹⁰ 1979-ben a Hangversenykórus néhány végzett diákja, Darázs Árpád tiszteletére, a nevével fémjelzett ösztöndíjat alapított a kiemelkedő tanulmányi eredményeket elérő karvezető hallgatók részére. Az ösztöndíjat ma is odaítélik a legkiválóbb hallgatóknak.¹¹

Az egyetemen Darázs Árpád a kórusok munkájának irányítása mellett más kurzusokat is tartott. Zenepedagógusként is jelentős munkát végzett. 1965-ben Jel és hangzás címmel jelent meg tankönyve, melyben a kodályi elveket és módszereket ültette át az amerikai környezetbe.¹² Sokat utazott: előadásokat és továbbképzéseket tartott a Kodály-módszer alkalmazásáról. Publikációi jelentek meg szakmai folyóiratokban. Így beszélt zenepedagógiai tevékenységéről: „... az USA harminckét államában dirigáltam és tartottam tanfolyamot a Kodály-módszerről az énektanárok és karnagyok számára. Többször Kanadában is jártam, s ilyen küldetésben – szintén több ízben – voltam Dél-Amerikában, legutóbb Peru fővárosában, Limában.

8 Kiss Henriett: Darázs Árpád az Amerikai Egyesült Államokban. In: Jászsági Évkönyv 2005. Jászsági Évkönyv Alapítvány, 2005. 20-28. oldal, 20-21. oldal

9 Szücs J.-Turi G.: Egy angyal. In: Debreceni napló, 1976.

10 Kiss Henriett: Darázs Árpád az Amerikai Egyesült Államokban. In: Jászsági Évkönyv 2005. Jászsági Évkönyv Alapítvány, 2005. 20-28. oldal, 25. oldal

11 Az ösztöndíj neve angolul: Arpad Darazs Endowment Fund. <http://www.music.sc.edu/ea/choral/giving.html>

12 Darazs, Arpad-Jay, Stephen: Sight and Sound. Visual Aid to Melody and Harmony. Boosey and Hawkes, INC, Oceanside, New York. 1965

Ahol egy Kodály-művet vezényeltem. ...”¹³ Egyetemi munkája mellett, rövidebb-hosszabb ideig, több helyi zenei együttes munkáját is irányította Dél-Karolinában. Két együttes, a Columbia Filharmonikus Zenekar és a Palmettói Mesterdalnokok mindenképpen kiemelést érdemel. A filharmonikusokat 1972 és 1980 között dirigálta.¹⁴ A Palmettói Mesterdalnokok nevű férfikart saját maga alapította. Az együttes az 1981-es megalapításától kezdve folyamatosan működik.¹⁵

Darázs Árpád 1967-ben kapta meg az amerikai állampolgárságot. Ez nagyon sokat jelentett számára. John Bauer hegedűművész, a Dél-Karolina Egyetemen Darázs Árpád professzortársa így fogalmazott: „... Patriótává vált itt, az Egyesült Államokban. Mindig hálás volt azokért a lehetőségekért, amelyeket ettől az országtól kapott. Sok hazafias hangversenyt is adott. ... „

Amerikai éveit alatt is tartotta azonban a kapcsolatot a hazájával, az otthoniakkal. Időről-időre hazalátogatott. A látogatásai alkalmával továbbra is figyelemmel kísérte szülővárosának zenei életét. Érdeklődésnek egyik szép példája a Jászsági Évkönyvben korábban már publikált levele, amelyet Horváth Ottó jászberényi egyházzenesz- nek, zeneszerzőnek és zenetanárnak írt. Levelében érintett személyes és családi témákat is, de kérdezett az itthoni zenei helyzetről is. Leveléből kiderül, hogy legközelebbi hazalátogatásakor szeretné meghallgatni Horváth Ottó templomi énekkarát, a Palotásy Kórus próbáját, valamint a gimnáziumi és a tanítóképzős énekkar próbáját.¹⁶ Darázs Árpád arra is nagyon vágyott, hogy egyetemi énekkarával, a kiváló Hangversenykórusal egyszer szülővárosában is bemutatkozhatson. Ez a kívánsága 1980-ban teljesült, amikor a debreceni Bartók Béla Nemzetközi Kórusverseny alkalmával újból Magyarországra látogatott. Ebben az évben közös hangversenyt adott Jászberényben a Dél-Karolina Egyetem Hangversenykórusa és a Palotásy Kórus.¹⁷ 1986-ban Darázs Árpád súlyosan megbetegedett. Leukémiát diagnosztizáltak nála az orvosok. Utolsó hangversenyét, már nagybeteg, 1986. október 18-án adta a Carolina Coliseum-ban. Betegségének híre a Fehér Házba is eljutott. Ronald Reagan, az Amerikai Egyesült Államok hivatalban lévő elnöke így fogalmazott november 10-én kelt, Darázs Árpádnak címzett levelében: „Kedves Darázs! A betegségéről szóló hírek épp most értek el hozzám. Tudatában vagyok, hogy ez bizonyára különösen nehéz időszak az Ön számára. De vigaszt meríthet abból a tudatból, hogy az imádkozók, valamint számtalan barátja és csodálója támogatását bírja. ... Üdvözlöm Önt és köszönöm, hogy életünket fényesebbé tette tehetsége ragyogásával. Isten áldja!”¹⁸ Darázs Árpád nem

13 Erdei Sándor: A Kodály-életmű bővületében. „Osztlányrészem: jó előadónak lenni”. In: Debreceni Napló, 1984. július 17.

14 A zenekar repertoárjáról ld: Kiss Henriett: Darázs Árpád repertoárja a Columbia Filharmonikus Zenekar élén. In: Jászsági Évkönyv 2006. Jászsági Évkönyv Alapítvány, 2006. 79-87. oldal

15 Az énekkar neve angolul: Palmetto Mastersingers. <https://www.palmettomastersingers.org>

16 Kiss Henriett: Két írás Darázs Árpádról. In: Jászsági Évkönyv 2007. Jászsági Évkönyv Alapítvány, 2007. 195-209. oldal, 196-200. oldal

17 Kemenesi Gabriella: Darázs Árpád Jászberény díszpolgára. Tehetsége fényével beragyogta az életünket. In: Új Néplap, V. évfolyam, 194. szám, 1994. augusztus 18. 9. oldal

18 Dokumentumok Darázs Árpádról. Fordította: Darázs Margit. In: Jászsági Évkönyv 2004. Jászsági Évkönyv Alapítvány, 2004. 7-11. oldal, 7. oldal

sokkal ezután, december 16-án hunyt el Columbiában, Dél-Karolina állam fővárosában. Hatvannégy éves volt. A *The State*, Dél-Karolina állam legnagyobb napilapja így búcsúzott tőle: „... Darázs Árpádot, mi, columbiaiak, leginkább kimeríthetetlen vitalitásáról, fogadott hazájához való rendíthetetlen hűségéről, különleges közép-európai charmjáról és a zene iránti mindenekfölötti elkötelezettségéről ismertük. Ránk hagyott öröksége az a, talán több ezer diák, akiket ő tanított meg a zene megértésére és szeretetére, és közönsége, mely úgy az Egyesült Államokban, mint Európában és Ázsiában tapsolta meg tehetségét.¹⁹ Darázs Árpádot a Szent József templomban búcsúztatták el. A szentély tömve volt, sokaknak kint kellett állniuk. A gyászszertartáson Darázs Árpád egykori kórusénekesei, kollégái is énekeltek. Így búcsúztak szeretett karnagyuktól, tanártársuktól.²⁰

Darázs Árpád halála után családja Dél-Karolinában maradt. Felesége, Piroska közel két évtizeddel élte túl férjét. 2004-ben halt meg. Lányuk és két fiuk, családjaikkal együtt ma is mindannyian az Amerikai Egyesült Államokban élnek.

Kodály Zoltán nyomdokain

Darázs Árpád Magyarországon sajátította el Kodály Zoltán zenei nevelési elveit, innen vitte magával a tengerentúlra. Az Amerikai Egyesült Államokban Darázs Árpád számított a Kodály-módszer egyik legjelentősebb képviselőjének. A most következő részben azokat a momentumokat emelem ki az életrajzból, amelyek azt mutatják meg, mikor és hogyan alkalmazta Darázs Árpád pályafutása során a Kodály-módszert. Jelen írásomnak ez a része ennek a gondolatnak az első megfogalmazása. A jövőben minél részletesebben szeretnék ennek a kérdéskörnek a kutatásával foglalkozni.

Budapesten, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán Darázs Árpád az egyházzene tanfolyam mellett a középiskolai ének-tanárképző tanfolyamot végezte el. Bárdos Lajos és Ádám Jenő voltak a vezető tanárok ezeken a tanfolyamokon. Ők Kodály Zoltán legkiválóbb tanítványai és munkatársai közé tartoztak. Tőlük minden bizonnyal sokat tanult Darázs Árpád az új magyar zenepedagógiáról. Minden angol és magyar nyelvű irodalom megemlíti, hogy Darázs Árpád Kodály Zoltán tanítványa volt a Zeneművészeti Főiskolán. Fontosnak tartom, hogy a jövőben tényekkel alátámasztottan tárjam fel, mely tanév(ek)ben, milyen tárgya(ka)t tanult Kodálytól Darázs Árpád a Zeneművészeti Főiskolán.

A felsőfokú tanulmányok befejezésével két tanéven át Jászberényben, a tanítóképzőben, tanított Darázs Árpád. Feltételezhető, hogy az újonnan elsajátított Kodály-módszer szerint tanította a növendékeit. Ezen a téren is további kutatásokra van szükség. Darázs Árpád zenepedagógusi munkája az Amerikai Egyesült Államokban

19 William W. Starr: Hatvannégy éves korában elhunyt Darázs Árpád. A Dél-Karolina Egyetem karigazgatójának zenei hagyatéka. Fordította: Darázs Margit. In: *The State*, 1986. december 17.

20 Laury Christie professor emerita visszaemlékezése. Kiss Henriett: Darázs Árpád az Amerikai Egyesült Államokban. In: *Jászszági Évkönyv 2005. Jászszági Évkönyv Alapítvány*, 2005. 20-28. oldal, 23. oldal

teljesedett ki. Farmingdale-ben, New York államban, a Szent Kilián Fiúkórust Kodály nevelési elvei szerint tanította. „Amikor Árpád a doktorátusán dolgozott a Columbia Egyetemen, aközben a farmingdale-i Szent Kilián Fiúkórusát is vezényelte. A fiúk tanításában a Kodály-módszert alkalmazta. Nagyon híressé vált ezzel, mivel a fiúk bonyolult kottákat is könnyedén olvastak lapról. Ennek a hírnévnek köszönhetően vehettek részt a Lincoln Center megnyitó ünnepségének előadásán. Gustav Mahler Ezrek szimfóniájának előadásán énekeltek Leonard Bernstein vezényletével.” – idézte fel John Bauer hegedűművész.²¹ A Leonard Bernstein által vezényelt Mahler-előadásban, ahogyan az előadás felvétele is tanúsítja, valóban kiválóan megállták a helyüket Darázs Árpád fiatal énekesei.²²

Kodály Zoltán 1966-os egyesült államokbeli útja során Darázs Árpáddal is találkozott. Kodály Darázs Árpád akkori kórusát énekelni is hallotta. Így nyilatkozott erről egy interjúban: „Hallott valamilyen gyermek-előadást? Kórusokat, iskolai programokat?” „Nem hallottam ilyet, csak tavaly, amikor Darthmouthban voltam. Hazánkfia, Darázs Árpád, aki Long Islandben dolgozik, felnevelt egy mintegy 30 gyerekből álló csoportot. Darázs az általunk használt módszert alkalmazza. Ezzel bizonyítja, hogy ez a módszer jó az amerikai gyermekeknek is. Éppen csak a gyakorlati anyagot kell az amerikai zenei kincsből, az ő népdalaikból venni, a magyar helyett.”²³

Darázs Árpád Stephen Jay-jel közösen Jel és hangzás címen tankönyvet írt.²⁴ A tankönyvben Kodály elveit ültette át az amerikai környezetbe. Magyar ének-zene tanárok kiválóan eligazodnának Darázs Árpád tankönyvében: a dalantítás, a ritmikai és dallami ismeretnyújtás, a többszólamúság, a készségfejlesztés algoritmusai mind-mind megegyeznek az itthon alkalmazott eljárásokkal.²⁵ Darázs Árpád 1972-ben a Columbia Egyetemen neveléstudományból doktorált. Disszertációjában Kodály zenepedagógiáját gondolta tovább: hogyan lehet a zenei olvasást a középiskolai kórusoknál alkalmazni.²⁶ Darázs Árpád, szintén 1972-ben, részt vett a Nemzetközi Kodály Társaság Kodály-szimpoziumán. Itt egyrészt Kodály Budavári Te Deum-át vezényelte a San Francisco-i Szimfonikus Zenekar és a Dél-Karolina Egyetem Hangversenykórusa élén, másrészt lehetősége volt a magyar küldöttséggel találkozni. Így beszélgetett többek között Kodályné Péczely Saroltával, Szőnyi Erzsébettel és Vikár Lászlóval is.²⁷

21 Kiss Henriett: Darázs Árpád az Amerikai Egyesült Államokban. In: Jászsági Évkönyv 2005. Jászsági Évkönyv Alapítvány, 2005. 20-28. oldal, 23-24. oldal

22 A Lincoln Center-beli előadás felvétele az egyik videó megosztó portálon is elérhető. http://www.youtube.com/watch?v=mMANvrLk_bl

23 Kodály Zoltán: Visszatekintés. Hátrahagyott írások, beszédek, nyilatkozatok. III. Közreadja: Bónis Ferenc. Budapest, Zeneműkiadó, 1989. 197. oldal

24 A tankönyv címe angolul: Sight and Sound. Visual Aid to Melody and Harmony. Oceanside, New York, Boosey and Hawkes, INC. 1965.

25 Kiss Henriett: Két írás Darázs Árpádról. In: Jászsági Évkönyv 2007. Jászsági Évkönyv Alapítvány 2007. 195-209. oldal, 196-200. oldal

26 Az angol nyelvű disszertáció címe: A Study of the Zoltan Kodaly Approach to Music Reading and its Application to the High School Selective Choral Organisation <http://pocketknowledge.tc.columbia.edu/home.php/viewfile/13712>

27 Kiss Henriett: Két írás Darázs Árpádról. In: Jászsági Évkönyv 2007. Jászsági Évkönyv Alapítvány 2007. 195-209. oldal, 196-200. oldal

Darázs Árpádról és a Dél-Karolina Egyetemen alapított Hangversenykórusáról 1974-ben közel félórás film készült „Éneklő kezek. Kodály-öröksége” címmel.²⁸ „Darázs Árpád és együttese révén Kodály Zoltán neve immár ismerősen cseng Dél-Karolinában is. ... A világon sok ezren tanulnak zenét Kodály módszere nyomán.” – emelte ki a film elején a narrátor. A módszer alapvető sajátosságairól magának Kodálynak az angol nyelven adott nyilatkozatát idézik a filmben. Kodály itt is hangsúlyozta, hogy az ő módszere nagyon egyszerű. Az énekléssel kell kezdeni, hiszen mindenkinek van hangja. Az éneklés egyben a zenéhez való közeledés legtermészetesebb módja. Az a hangszerjátékos, aki nem az énekléséből indul ki, mechanikusan fog játszani. Darázs Árpádtól megtudjuk, hogy a Zeneművészeti Főiskolán ismerkedett meg Kodállal és a tanításával. Később is többször találkoztak. Kodály otthonában időről-időre szakmai kérdésekről is elbeszélgettek. Kodály 1965-ben az Amerikai Egyesült Államokba látogatott. A tiszteletére rendezett hangversenyen hallotta Darázs Árpád akkori kórusát is énekelni. „Ekkor láttam utoljára Kodályt.” – emlékezett vissza Darázs Árpád. A filmben, hangzó illusztrációként, Kodály több műve is felcsendül a dél-karolinai énekkar előadásban, így az Ave Maria, az Esti dal, a Jézus és a kufárok, valamint a Fölszállott a páva. Tanteremben, tanítás közben, valamint kóruspróbán is láthatjuk a filmben Darázs Árpádot. Lendületes, energikus stílusa a hallgatóit is magával ragadta. A tanórák, kóruspróbák mellett nagyon sok fellépésen bizonyította az együttes a kiválóságát. Felléptek az USA-ban és Kanadában, de megismerhették művészetüket Európa több fővárosában, így Párizsban, Londonban, Madridban és Lisszabonban is. Rendszeresen készültek velük hangfelvételek. Darázs Árpád így fogalmazott a film végén: „A szépség szeretete, és ennek a szeretetnek a közvetítése az, ami Kodályt, a zeneszerzőt, Kodályt, a tanárt, és Kodályt, az embert olyan nagyvá tette. Úgy érzem, a hallgatóim megértették, ki volt Kodály, és mi volt a célja.”

Kodály Zoltán műveit Darázs Árpád az Egyesült Államokban is gyakran vezényelte. Az énekkari művek mellett Kodály zenekari és oratorikus műveit is hangversenyeinek műsorára tűzte. A Budavári Te Deum, a Psalmus Hungaricus, a Hány János szvit, a Galántai táncok, a Marosszéki táncok is előadásra kerültek Columbiában, a Columbia Filharmonikus Zenekar élén, Darázs Árpád vezényletével.²⁹ Milyenek látták Darázs Árpádot a közvetlen kollégái és a tanítványai? Hogyan értékelték ők Darázs Árpádot, a Kodály-módszer képviselőjét? William J. Moody, a Dél-Karolina Egyetem Zeneiskolájának korábbi igazgatója szerint: „... (Darázs Árpád) a világ legkiválóbb karnagyainak egyike volt, Kodály Zoltán zenéjének és tanításának szakértője.” John Bauer hegedűművész, a Dél-Karolina Egyetem professzor emeritus-a így fogalmazott: „Ő volt a Kodály-módszer legnagyobb szaktekintélye.” A tanítványok közül először Rosanne McDowell, egykori tanítvány visszaemlékezéséből idézek:

28 Újabbban a film felkerült az egyik videó megosztó portálra. A film eredeti, angol nyelvű címe: The Singing Hands. A Kodály Legacy. Írta: Zane Knauss. Rendezte: Dave Smalley. The South Carolina ETV Network. ©1974. <http://www.youtube.com/watch?v=2V-f03aF0wc>

29 Kiss Henriett: Darázs Árpád repertoárja a Columbia Filharmonikus Zenekar élén. In: Jászsági Évkönyv 2006. Jászsági Évkönyv Alapítvány, 2006. 79-87. oldal

„Az egyik adomány, amit tőle kaptunk, és amit én a legtöbbre tartok: a kottaolvasás és a hallás tökéletesítése a Kodály-módszer által. Még ma is látom magam előtt, ahogy némán, kézjelekkel „énekel” egy dalt, és várja, hogy a kézjeleit utánozva válaszoljunk a megfelelő hangmagasságon és a megfelelő időben. Ha valaki nem volt jó kottaolvasó – akkor, amikor elkezdett Darázs Árpádnál tanulni – addigra, mire befejezte a tanulmányait, azzá vált!” Charles Kenneth Moss, egy másik tanítvány így gondolkodott professzoráról: „Darázs mindig nagyon büszke volt a Kodály Zoltánnal való ismeretségére. Kodály zenei nevelési filozófiája szerves része volt mindannak, amit Darázs megkísérelt megvalósítani zenei előadásában és tanításában. Darázs jól tudta, hogy a Kodály-módszer átültetése az Egyesült Államok állami iskoláiba sohasem hoz olyan eredményeket, mint Magyarországon. Így fogadott el mindnyájunkat, azokat is, akik nem részesültünk korábban szolfézsoktatásban. Erősítette bennünk a meggyőződést, hogy a módszert a tanításunk fejlesztésére lehet használni, és jó eredményeket lehet vele elérni a szólaméneklésben. Megtanultuk, hogy az ember nem tudja elsajátítani a Kodály-módszert csak úgy, hogy megrendel néhány szolfézs tankönyvet. A tanárnak magának kell „újra megteremtenie” a módszert a saját osztálytermében adódó helyzetekből, és azokból a forrásokból, amelyek rendelkezésére állnak. Darázs egyszer ezt a kijelentést tette nekem: „... egy tanár hatékonyan tud kórusmuzsikát tanítani, ha van öt ujjja, táblája és jó hangja.” ...”³⁰Darázs Árpád halálakor a nekrológ is megemlékezik róla, mint a kodályi zenepedagógia hívéről: „Darázs egyik „varázsa” hivatása iránti elkötelezettségében rejlett, lelkes odaadásában... a „varázs” másik része kiváló szaktudása volt, mellyel a Kodály-féle énektanítási módszert, melyet Magyarországról hozott magával, misszionáriusi meggyőződéssel terjesztette. Éveken keresztül Darázs volt ebben az országban a kevés igazi Kodály-tanítvány egyike. Budapesten a Mester keze alatt, magába szívta a módszer tanításait és azt átlántálta diákjaiba, egy bizonyos fajta rendszeres kottaolvasással és hallási gyakorlattal.”³¹

Utóélet

Darázs Árpád élete és munkássága az 1989/90-es rendszerváltás után került Magyarországon ismét a figyelem középpontjába.

Hazánkban jelenleg három emléktábla őrzi a nagy muzsikus emlékét. Az első emléktábla leleplezésére 20 évvel ezelőtt, 1992. szeptember 12-én került sor Jászberényben. A Korcsolya utca 8. szám alatti szülőház emléktábláját Jászberény Önkormányzata állíttatta. „E házban született Dr. Darázs Árpád karmester, a Dél-Carolinai Egyetem világhírű professzora, a magyar zene elhivatott hirdetője és tanítója. (1922-1986).” – hirdeti a felirat. Az emléktábla-avató ünnepségen dr. Magyar Levente,

30 Kiss Henriett: Darázs Árpád az Amerikai Egyesült Államokban. In: Jászsági Évkönyv 2005. Jászsági Évkönyv Alapítvány, 2005. 20-28. oldal, 23-24, 26. oldal

31 William W. Starr: Hatvannégy éves korában elhunyt Darázs Árpád. A Dél-Karolina Egyetem karigazgatójának zenei hagyatéka. Fordította: Darázs Margit. In: The State, 1986. december 17.

Jászberény polgármestere mondott beszédet. Ezután a szakma képviselőjében Balázs Árpád zeneszerző emlékezett Darázs Árpádra. Az emléktábla felavatásáról a Jászkürt című helyi újság is beszámolt.³² A következő évben, 1993-ban emléktábla került a budapesti, Dózsa György út 68. szám alatti egykori lakóház falára is.

Jászberény város Önkormányzatának Képviselőtestülete 1994. március 30-án tartott ülésén döntött arról, hogy a „Jászberény város Díszpolgára” posztumusz címet adományozza Darázs Árpád részére. A képviselőtestület határozatának indoklása szerint dr. Darázs Árpád „Jászberény hírnevének öregbítéséért, zenekultúrájának, énekművészetének segítéséért, a városunkhoz megmaradt hűségéért” kapta meg a város legmagasabb rangú kitüntetését.³³ Ugyanebben az évben a jászberényi Sáros András Közalapítvány pályázatán Kemenesi Gabriella Darázs Árpádról írott pályaművével díjat nyert. Munkájára a Jászkürt című helyi újság is felfigyelt és röviden ismertette azt.³⁴ A díjnyertes mű az év folyamán megjelent a megyei újságban, az Új Néplapban.³⁵

A díszpolgári oklevél és érme átadására szintén 1994-ben, az augusztus 20-i ünnepség keretében került sor. Az oklevelet és az érmét Darázs Árpád húga, Puskásné Darázs Margit vette át. Ugyanezen a napon avatták fel az újabb emléktáblát a Lehel Vezér Gimnázium falán. Az emléktáblát Jászberény Város Önkormányzata és Mizsei Béla, Darázs Árpád művészetének nagy csodálója állíttatta. Az emléktábla szövege szinte szó szerint megegyezik a szülőház falán található emléktábla feliratával: „Ebben a gimnáziumban tanult Darázs Árpád karnagy, karmester, a magyar zene elhivatott művésze, a Dél-Carolinai Egyetem világhírű professzora.” Az eseményekről a helyi újság, a Jászkürt is beszámolt.³⁶ Mizsei Béla országgyűlési képviselő szívügyének tekintette, hogy Darázs Árpád művészetét hazájában és szülővárosában is megfelelőképpen ismerjék és elismerjék. Pethő Lászlót, a Jászsági Évkönyv felelős szerkesztőjét kérte meg, találjon erre a feladatra szakembert. Ennek a megtisztelő feladatnak eleget téve jelentek meg Darázs Árpádról szóló tanulmányaim a Jászsági Évkönyvben. Amikor alkalom adódott rá, a Jászkürt című helyi újságban is publikáltam azért, hogy minél szélesebb körben váljék ismertté Darázs Árpád neve.³⁷

Idén, az évforduló kapcsán a Parlando című zenepedagógiai folyóiratban jelent meg írásom.³⁸ Nagy megtiszteltetés számomra, hogy az évforduló alkalmából ebben az évben a Dél-Karolina Egyetem évkönyvében emlékezhetek meg városunk szülötéről.³⁹

32 Szántai Tibor: Emléktábla dr. Darázs Árpád szülőházán. In: Jászkürt, 1992. szeptember 26., 3. oldal.

33 77/1994. /III. 30./ sz. Képviselőtestületi Határozat

34 Gedei László: A zene nagykövete volt. Díszpolgári címet kap Darázs Árpád. In: Jászkürt, 1994. április 9., 9. oldal.

35 Kemenesi Gabriella: Darázs Árpád Jászberény díszpolgára. Tehetsége fényével beragyogta életünket. In: Új Néplap, V. évfolyam, 194. szám. 1994. augusztus 18., 9. oldal.

36 Szent István-napi ünnepség. In: Jászkürt, 1994. augusztus 27., 2. oldal

37 Kiss Henriett: Darázs Árpádra emlékeztek. In: Jászkürt, 2006. október 28., 6. oldal. Kiss Henriett: Emlékezés Darázs Árpádra. In: Jászkürt, 2007. július 7., 7. oldal.

38 Kiss Henriett: Kilencven éve született Darázs Árpád. <http://www.parlando.hu/2012/2012-2/2012-2-20.htm>

39 Kiss, Henriett: Tribute to the memory of Arpad Darazs on his 90th birthday. Megjelenés alatt.

Amerikai Egyesült Államok

1987-ben Darázs Árpád volt egyetemi hallgatói Darázs Árpád Énekesek néven kórust alapítottak Dél-Karolinában. Így kívánták leróni tiszteletüket egykori mesterük emléke előtt. Az énekkar repertoárjában egyaránt találunk klasszikus és kortárs műveket, valamint egyházi, és világi műveket. Magyar zeneszerzők műveit is rendszeresen műsorra tűzik, Darázs Árpád szülőhazája iránti tiszteletből. Ugyanolyan magas művészi színvonalat akarnak elérni, mint amilyenre professzoruk nevelte őket. Évente májusban és decemberben adnak hangversenyt Columbiában, de különböző városi és kulturális események alkalmával Dél-Karolina állam egész területén fellépnek. A vegyeskart 1987-es megalapítása óta Darázs Árpád tanítványa, Robert Neese vezeti.⁴⁰ Dél-Karolina államban 1801-ben kezdődött el a felsőfokú oktatás. A columbiai központú Dél-Karolina Egyetem 2001-ben ünnepelte fennállásának 200. évfordulóját. Január 10-én nagyszabású, egész éven át tartó ünnepi programsorozat vette kezdetét. Ennek keretében szerveztek nemzetközi konferenciát, szimpóziumot, valamint sor került különböző nyilvános eseményekre és egyéb rendezvényekre. Május 3-án fel-emelő pillanatoknak lehetnek tanúi az ünnepi esemény résztvevői.

Az egyetem 200 éves történetében legjelentősebb szerepet betöltő 50 professzor emlékére fát ültettek az intézmény történelmi részében, a „Patkóban”. A fák mellé helyezett emléktáblákra felírták a professzor nevét, szakterületét és az egyetemen eltöltött éveit. Darázs Árpád emlékfáját az Elnöki Házsal szemben ültették el.⁴¹ Darázs Árpád egykori egyetemi hallgatói mesterük halála óta időről-időre összegyűlnek és órá, valamint az együtt töltött évekre, a közös munkára, a hangversenyekre emlékeznek. Ilyenkor természetesen közös éneklés, kóruséneklés is szerepel a programban. Darázs Árpád Hangversenykórusának tagjai legutóbb idén júliusban találkoztak Columbiában. A találkozásra („reunion”) az alkalmat Darázs Árpád születésének 90. évfordulója adta. A modern technika eszközeit Darázs Árpád Hangversenykórusának tagjai is használják. Nemrégén létrehozták az egyik közösségi oldalon a saját csoportjukat, és így, a technika segítségével tartják egymással a kapcsolatot. Oldalukon vidám és komoly, kedves és megható történeteket lehet olvasni a Darázs Árpáddal együtt töltött évekből.

Sok fényképet is archiválnak, amiket aztán feltöltenek az oldalra. Különböző hangversenyeik egy-egy műsorszámát is meg lehet hallgatni a digitalizált régi felvételekről.

Az idei találkozó szervezésében már nagy segítséget jelentett ez a kommunikációs lehetőség.⁴²

40 Az énekkar neve angolul: The Árpád Darázs Singers. <http://www.adsingers.org/index.html>. Az énekkarról magyarul is elérhető információk. Lásd: Dokumentumok Darázs Árpádról. Fordította: Kiss Henriett. In: Jászsági Évkönyv 2004. Jászsági Évkönyv Alapítvány, 2004. 7-11. oldal, 8-11. oldal

41 A Dél-Karolina Egyetem bicentenáriumi ünneppsorozatának honlapja: <http://www.sc.edu/bicentennial/>

42 University of South Carolina Concert Choir Alumni-Arpad Darazs Era <http://www.facebook.com/groups/50132386462/>

Befejezés

Darázs Árpád nagy formátumú muzsikus volt. Fiatalon, 64 éves korában hunyt el, mégis gazdag életművet hagyott maga után. Pályája Magyarországon indult, de az Amerikai Egyesült Államokban teljesedett ki. Kiváló zenei szakemberként tartották számon. A Kodály-módszer amerikai nagykövete lett. Disszertációja, tankönyve, publikációi, hangfelvételei is ezt tanúsítják. Mindezeken túl pedig azok a ma is élő tanítványai, akiknek az életét, általa, beragyoghatta a zene. Ők azok, akik ma is a legnagyobb szeretettel és tisztelettel emlékeznek egykori mesterükre. Szívet melengető érzés tudni, hogy városunk szülötte, sok ezer kilométerre tőlünk, ma is ilyen megbecsülésének örvend. Bámulatos, ahogyan az USA-ban Darázs Árpád emlékét őrzik és ápolják. Magyarországon, Jászberényben még sokat kell tenni azért, hogy Darázs Árpád neve és munkássága kellően ismert és elismert legyen.

Közeleg Darázs Árpád születésének 100. évfordulója. Biztos vagyok abban, hogy az Egyesült Államokban nagy ünnepséget fognak a centenárium alkalmából szervezni. Remélem, hogy 10 év múlva Jászberény is méltóképpen fog megemlékezni nagy szülöttéről.